

List Otwarty do Polonii

Parafie i kościoły polskie w Stanach Zjednoczonych

Szanowni Państwo,

w 2016 roku obchodzimy 1050. rocznicę chrztu Polski. Wśród cennych inicjatyw, w tym naukowych, ukazujących fundamentalny wkład chrześcijaństwa w rozwój kultury polskiej oraz proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków, została podjęta inicjatywa, która ma na celu ukazanie owoców tego fenomenalnego związku chrześcijaństwa i polskości oddziałujących na dziedzictwo duchowe i kulturowe świata.

Piękną i mało znaną kartą tych dziejów jest wkład Polaków w rozwój Kościoła katolickiego na terenie Stanów Zjednoczonych. Nasi rodacy, emigrując za ocean w XIX i XX wieku, wśród podstawowych potrzeb, jakie pragnęli realizować w nowych miejscach osiedlenia, częstokroć na pierwszym miejscu stawiali posiadanie „polskiej” świątyni, aby móc w ojczyściej atmosferze kultu maryjnego czy czczonych w rodzinnych stronach świętych realizować praktyki religijne. Miejsca te, przesiąknięte polską perspektywą konfesyjną, historyczną i językową, stawały się niejako automatycznie lokalnymi „ambasadami” wolnej Polski.

W wielonarodowych procesach emigracyjnych do Stanów Zjednoczonych nasi rodacy pozostawili wiele materialnych śladów życia duchowego i kulturotwórczego, fundamentalnych dla dumy narodowej Polski i Stanów Zjednoczonych. Polacy osiedlający się w USA, niezależnie od okoliczności dziejowych, utworzyli na terenie tam ponad 800 placówek duszpasterskich, wzniesli kilkaset nowych świątyń oraz pozostawili wiele śladów polskości w świątyniach już zastanych. Te parafie i kościoły stawały się ważnymi ośrodkami kultury narodowej i oświaty, gdyż oprócz pięknych świątyń budowano i prowadzono przy nich szkoły czy lokalne centra kultury polskiej. Przykładem skali i wyjątkowości tych działań jest chociażby blisko 50 tzw. polskich katedr. W ostatnim czasie jedna z nich – kościół św. Jana Kantego w Chicago – w ramach konkursu Church Madness 2016 została uznana za najpiękniejszą świątynię w USA.

W ostatnich latach, w wyniku spadku napływu Polaków do USA i jednocześnie nasilenia się migracji wewnętrznych, wiele z tych parafii i świątyń przechodzi w ręce hiszpańskojęzycznych katolików lub zostaje definitywnie zamkniętych. Dlatego też istnieje pilna konieczność niezwłocznego opisu tych wspólnot i dogłębnej inwentaryzacji obiektów – włącznie z zabezpieczeniem różnych kategorii materiałów archiwalnych oraz stworzeniem bazy „oral history”, odnoszącej się do tych zagadnień, a następnie opracowania i udostępnienia tej wielowymiarowej dokumentacji szerokiemu gronu odbiorców w formie drukowanej i elektronicznej. Aby ten cel osiągnąć, przygotowaliśmy narzędzia informatyczne, które będą usprawniać gromadzenie tych różnorodnych danych. Jednak niezastąpionym ogniwem w tym przedsięwzięciu są ludzie, ze szczególnym uwzględnieniem duszpasterzy naszych rodaków, którzy będą pełnić funkcję koordynatorów merytorycznych na terenie poszczególnych diecezji

wchodzących w skład Konferencji Episkopatu Stanów Zjednoczonych. Pierwszy etap projektu będzie odnosił się do świątyń z kategorii „Polish Cathedrals”.

Wyrażamy przekonanie, że wykonawcy projektu, posiadający wieloletnie doświadczenie w tej materii (np. *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, red. E. Walewander, t. 1-2, Lublin 1992-1993) i profesjonalny zespół badawczy, gwarantują rzetelny efekt podjętych wysiłków, które zaowocują uświadomieniem jak najszerszemu gronu odbiorców ogromnego wkładu duchowego i cywilizacyjno-kulturowego naszych rodaków, którzy swoje losy wplekli w historię Stanów Zjednoczonych.

Prof. dr hab. Piotr Gliński

Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Kultury i Dziedzictwa
Narodowego

Ks. bp. dr Wiesław Lechowicz

Delegat Komisji Episkopatu Polski
ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

Warszawa, 27 października 2016 r.